

telný. Vklad náhradního nároku s označením, že je vykonatelný, ve vložce neprodané není povolením exekuce proti vlastníku neprodané nemovitosti, jak stěžovatelka míní, nýbrž vždy jen pouhým zavedením knihovního pořádku, jak bylo v rozhodnutí čis. 4349 sb. n. s. blíže dovozeno. Proto platí tu rekursní lhůty stanovené v § 127 knih. zák. Nemohlo proto býti dovolacímu rekursu vyhověno. Jest tedy stěžovatelův rekurs do usnesení soudu prvé stolice ze dne 23. června 1927 jako včas podaný předložiti rekursnímu soudu, při čemž se podotýká, že toto usnesení jest též doručiti všem osobám, pro které ve vložce čis. 37 knihy T. vážnou věcná práva v pořadí za vymazaným právem zástavním pro pohledávky kumulativní sirotčí pokladny v L., až do pořadí, kdy došel návrh na vklad náhradního nároku stěžovatelčina (srovnej Neumannův komentář k ex. ř. strana 656).

Čís. 7565.

Zaopatřování vody obcí Brnem.

Vybírání vodní dávky jest rázu veřejnoprávního.

Zásadně jest přípustna možnost soukromoprávních užívacích práv za smluvní úplatu s vyloučením povinnosti platiti vodné jako veřejnoprávní dávku.

Smlouva majitele domu v Brně s obcí Brněnskou z roku 1852 o odběru vody nevztahuje se na odběr vody z vodovodu březovského (zákon ze dne 18. října 1912, čis. 82 z. zák. pro Moravu).

(Rozh. ze dne 26. listopadu 1927, Rv II 837/26.)

V roce 1852 došlo mezi výborem okresu vnitřního města Brna jako zástupcem brněnské obce a tehdejším majitelem domu čp. 95 v Brně k úmluvě, podle níž se brněnská obec zavázala dodávati pro dům čp. 95 vodu za jednorázovou úplatu a za opakující se roční poplatek 5 zl. konv. měny. Tento roční poplatek byl později zvýšen na 18 zl. 25 kr. Ježto město Brno předepisovalo od roku 1923 žalobci, nynějšímu vlastníku domu čp. 95 v Brně, vodní groš podle platného tarifu bez ohledu na práva podle smlouvy ze dne 23. listopadu 1852 a žádalo od něho i doplatek za léta 1921 a 1922 s odůvodněním, že byla smlouva zrušena, domáhal se žalobce žalobou, o níž tu jde, na městu Brnu zjištění, že město Brno jako majitel městských vodáren v Brně je povinno, dodávati žalobci jakožto nynějšímu vlastníku domu čp. 95 v Brně, a kterémukoliv budoucímu vlastníku tohoto domu, denně 25 věder vody z městského vodovodu za roční úplatu 36 Kč 50 h splatnou vždy v lednu, a že není oprávněno, požadovati za toto množství vody, odebrané v dřívějších letech, a které bude ještě dále odebráno, vyšší úplatu, a použití politické exekuce k vymáhání úplaty vypočtené od něho bez ohledu na tento závazek ku dodání. Žaloba byla zamítnuta soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

d ů v o d ů:

Zjištěno jest, že došlo dne 23. listopadu 1852 mezi výborem okresu vnitřního města Brna jako zástupcem brněnské obce a mezi Čeňkem Sch-em, tehdejším majitelem domu čis. p. 95 v Brně, ke smlouvě, jíž se obec zavázala, dodávati do tohoto domu z městského vodovodu podle přednesu žalované strany »Wasserkunst« zvaného, 25 věder vody denně za určitou úplatu jednorázovou a za opakující se roční dávky 5 zl. konv. m. Již soud první stolice správně dovodil, že nešlo o osobní práva a závazky tehdejšího majitele domu, nýbrž že práva a závazky ze smlouvy mají povahu reální potud, že jsou vázány na vlastnictví domu. Dále jest nesporno, že žalovaná obec zřídila v pozdějších letech nový vodovod, t. zv. pisárecký, jehož vybudování a provoz zadala na základě několika usnesení výboru z roku 1869 Tomáši D-ovi, podnikateli staveb v Londýně, a že pak žalovaná obec dodávala žalobci vodu z tohoto vodovodu. Podle dopisu městské rady ze dne 4. ledna 1893 byla dosavadní roční úplata z 5 zl. 25 kr. rak. měn. (= 5 zl. konv. m.) dohodou zvýšena na 18 zl. 25 kr., při čemž obec ponechala nevyřešenu právní otázku, zda smlouva z roku 1852 jest platnou. Podobná výhrada stala se pak při jednání mezi stranami v letech 1902 a 1903, když žalovaná převzala pisárecký vodovod do vlastního provozu. Konečně došlo ke zřízení březovského vodovodu a zákonem ze dne 18. října 1912, čis. 82 zemského zákona pro Moravu bylo upraveno nucené zavádění vody z tohoto vodovodu do domů. Odvolací soud přejímá názor soudu první stolice, že v době, kdy smlouva z 23. listopadu 1852 byla ujednána, byla otázka dodávání vody úplně v soukromoprávní dispozici obou stran, a že teprve později, zejména zákonem čis. 82 z roku 1912, stalo se zásobování vodou předmětem donucovací veřejnoprávní úpravy. K tomu dlužno však uvést, že pronikavá změna názorů o povinnostech státu a jiných veřejnoprávních korporací na poli veřejné bezpečnosti a veřejného zdravotnictví počíná již v 18. století. Co se pak zaopatření vody obcí Brnem týče, tu nikoli teprve v letech pozdějších, nýbrž již i v roce 1852 byly obecní vodovody podnikem veřejným, založeným a udržovaným za tím účelem, aby byla opatřena voda pro potřebu obyvatel obce pro případ požáru atd. Žalovaná obec zřízením a udržováním vodovodu plnila vždy úkol, spadající do samostatné její působnosti, původně po rozumu § 91 prozatímního obecního řádu pro zemské hlavní město Brno, uveřejněného min. výnosem z 21. července 1851, čis. 126 z. zák., později po rozumu § 36 bod 4 b) nyní platného obecního řádu zemského hlavního města Brna z 3. května 1905, čis. 56 z. zák. Náhradu za zřízení a udržování vodovodu mohla obec vybírat ve formě dávky ze spotřeby vody (vodného), původně podle § 87 třetí odstavce provisorního obecního řádu, později podle § 51 obec. řádu z roku 1905 a nyní podle uvedeného již § 28 zákona ze dne 12. srpna 1921, čis. 329 sb. z. a n. Pro názor, že původní vodovod (»Wasserkunst«) anebo pisárecký vodovod byly ryze soukromoprávními podniky, není ve zjištěních nižších soudů dostatečného podkladu. Pokud se březovského vodovodu týče jest ve-

řejnoprávní jeho povaha zcela zřejmá. Zavádění vody z tohoto vodovodu do domů bylo upraveno zákonem čís. 82 z roku 1912; v § 1 tohoto zákona byli majitelé všech obytných domů v Brně, kteří uvnitř svého majetku nemají zařízení, jimiž jest zajištěno obyvatelům domu užívání bezvadné pitné vody, uznáni povinnými, by se připojili k březovskému vodovodu; v § 3 pak jest upraveno řízení o žádosti za sprostění z této povinnosti, a v § 5 jedná se o sazbách pro poplatky za vodu. Dovolací soud za skutkového stavu, jenž je dosud zjištěn, musí počítati i s tím, že i ony dva starší vodovody mohly býti podniky veřejnými. A tu jest se obíratí otázkou, zda vedle veřejného, zásadami veřejnoprávními ovládaného používání vodovodu jest připustiti existenci zvláštních, o tituly soukromoprávní opřených práv užívacích k veřejnému vodovodu, při čemž by ten, kdo užívá vodovodu na základě soukromoprávního titulu, neměl veřejnoprávní povinnost za toto užívání platiti vodné jako dávku veřejnoprávní. Ani v obou uvedených obecních řádech ani v § 97 staveb. řádu ze dne 16. června 1894, čís. 63 z. zák., nyní zrušeného, který jednal o opatřování vody a zmiňuje se o tarifech vodní činže, ani v zákoně čís. 82 z roku 1912 a ani v zákoně čís. 329 z roku 1921 (t. zv. obecní finanční novele) není vysloveno, že se posavadní užívací práva, spočívající na soukromoprávních titulech zrušují nebo že zřízení jejich jest nepřípustno. Zmíněné zákonné předpisy mají na mysli obecní zařízení, jež byla obcí postavena v zájmu veřejném a jež podle zásad, platících pro veřejné ústavy podle veřejného práva, jsou přenechávána v používání. Jenom takovýto veřejnoprávní poměr užívací odpovídá pojmu vodní činže nebo vodného jako dávky veřejnoprávní. Užívá-li kdo vodovodu na základě titulu soukromoprávního, jest toto užívání mimo rámec užívání, jež mají na mysli zmíněné zákonné předpisy. Proto není uživatel, pokud se při odběru vody opírá jen o soukromoprávní titul, povinen, by platil za vodu takto odebranou onu veřejnoprávní dávku. Zásadně jest tedy připustiti i při březovském vodovodu možnost soukromoprávních užívacích práv za smluvní úplatu s vyloučením povinnosti platiti vodné jako veřejnoprávní dávku. Ale jest další otázka, zda má žalobce takové právo užívací právě k tomuto vodovodu. Soud prvě stolice, vykládaje obsah smlouvy z roku 1852 dospívá k závěru, že účinnost smlouvy z roku 1852 nebyla omezena na tehdejší vodovod, ale v dalším dovozuje, že práva ze smlouvy z roku 1852 byla zrušena zákony čís. 82 z roku 1912 a čís. 329 z roku 1921. Naproti tomu odvolací soud bere za zjištěno, že žalovaná obec provozuje mimo březovský také starý písařecký vodovod, a dovozuje, že žalobce má možnost, aby bral mimo pitnou vodu také užitkovou vodu z písařeckého vodovodu a by tímto způsobem uplatnil práva ze smlouvy z roku 1852, že však u žalobce, pokud se březovské vody tkne, jde o veřejnoprávní povinnost, které se žalobce nemůže zhostiti poukazem na smlouvu z roku 1852. Odvolací soud dále poukazuje k tomu, že žalobce o dodávání vody písařecké nežaluje, a zamítá žalobu, ježto žalobce nemá nároku na odběr březovské vody podle smlouvy z roku 1852. Oba nižší soudy shodují se v podstatě v tom, že smlouva z roku 1852 se nevztahuje na odběr vody

z březovského vodovodu. S tímto konečným závěrem souhlasí i dovolací soud a to z těchto důvodů. V roce 1852 šlo o malý vodárenský podnik. Podle § 1 smlouvy ze dne 23. prosince 1852 vzal na se okres vnitřního města Brna závazek »na vlastní náklad založiti a stále v dobrém stavu udržovati hlavní potrubí, potřebné k přivádění a rozdělení vody z městských nádržek ve vnitřním městě Brně.« Ani podnik písařecký neměl rozsah značně rozdílný. Podle smlouvy s Tomášem D-em šlo o dodávání vody říční, ovšem filtrované a jasné a tudíž pitné, která se měla bráti z blízkosti města, totiž ze Svratky nad Kamenným mlýnem v Žabovřeskách. Jiného rázu jest však vodovod březovský. Sbírá se tu pramenitá voda v daleké končině od města. Již pro tuto různost předmětu nelze smlouvu z roku 1852 vztahovati jen tak beze všeho i na vodu březovskou. Ze smlouvy z roku 1852 lze nanejvýše podle §§ 914 a 915 obč. zák. dovoditi jen ten prvotní smluvní závazek žalované obce, by udržovala podnik v rozsahu a v jakosti podniku původního, nanejvýše podniku písařeckého, a z takového podniku dodávala vodu žalobci. Ale k témuž závěru jest dospěti, uváží-li se účinky zákona čis. 82 z roku 1912; při tom sporná věc bude objasněna též z té stránky, zda by dodávání vody z vodovodu březovského mohlo nastoupiti jako náhradní (sekunderní) plnění za nedodávání vody z dřívějších vodovodů z té příčiny, že obec to byla, která zařídila nový podnik a po té březovskou vodu počala dodávati bez dohody se žalobcem. Jak již soudové nižších stolic v podstatě správně vycítili, zasáhl mocně do věci zákon čis. 82 z roku 1912. Předestati jest, že jednotlivé činnosti obcemi vyvinované mají dvojí tvářnost. Obce jsou právníckými osobami po rozumu § 26 obč. zák. a v této vlastnosti mohou po rozumu občanského zákona vystupovati jako podměty práv a povinností. Ale obce jsou též veřejnoprávními korporacemi, obstarávající určité úkony veřejné, zejména ve vlastním oboru působnosti výkon policie požární a zdravotní. Funkce obce jako soukromoprávního smluvníka a jako orgánu veřejné policie dlužno vždy a naprosto rozlišovati, a zejména jest míti na mysli, že při výkonu zdravotní policie nebylo by žalované obci ani dovoleno, aby jen vzhledem ke svým závazkům soukromoprávním neprováděla úkoly uložené jí zákonem v zájmu veřejném. Jak již soud prvé stolice dovodil, žalovaná obec, zásobujíc obyvatelstvo vodou, musí se řídití jen zájmy obyvatelstva, to jest obyvatelstva v jeho celku, a zejména, když toho vyžadují potřeby tohoto celku, tedy potřeby města stále rostoucího, nesmí zásobování vodou ponechávati v tak primitivním stavu, v jakém bylo dříve, nýbrž musí se o to starati, by se občanstvu dostalo vodovodních zařízení, vyhovujících po stránce technické a hygienické. Žalobce jako lékárníka zajisté netřeba poučovati, jakou metlou bývá na příklad břišní tyf v místech, kde není bezvadné pitné vody. Proto v § 1 zákona čis. 82/1912 byla po zřízení březovského vodovodu kategoricky vyslovena povinnost majitelů v š e c h o b y t n ý c h d o m ů v Brně, by provedli zavedení březovské vody do domů, a dokonce v § 5 bylo vysloveno, že žalovaná obec, nesplní-li majitelé domů tuto povinnost, jest oprávněna, — a ježto jde o veřejnoprávní předpis, též povinna, —

provésti toto připojení k městskému vodovodu na nebezpečí a útraty majitele domu. Jediná výjimka připuštěna pro majitele domů, kteří uvnitř hranic svého majetku mají zařízení, jimiž jest zajištěno užívání bezvadné pitné vody (§ 3 uv. zákona). Jak zjištěno, pro žalobcův dům takového osvobození není. Žalobce sám pak v dovolání praví, že všichni majitelé domů, s nimiž trvají podobné smlouvy, jakou jest smlouva ze dne 23. listopadu 1852 s právním předchůdcem žalobcovým, ocitli se vydáním zákona čís. 82/1912 v postavení, z něhož neměli vyhnouti, že n e s m ě l i do svých domácností pro domácí potřebu používati vody pisárecké. V zavedení vody březovské do domu žalobcova za tohoto stavu věci nejen nelze spatřovati jednání, jímž žalovaná obec dle § 863 obč. zák. projevila vůli, že, plníc své smluvní závazky, bude nadále dodávati březovskou vodu za podmínek smlouvy z roku 1852; naopak jest patrné, že vzhledem k předpisům zákona čís. 82/1912 nemá zřízení březovského vodovodu a dodávání vody z něho a nerozlučně se založením a udržováním tohoto podniku souvislé financování jeho (vybírání vodného za účelem zúrokování a úmoru investičních půjček a úhrady režijních nákladů) nic společného s právy a závazky, založenými smlouvou z roku 1852 a věc jest prostě ta, že vydáním zákona čís. 82 z roku 1912 jest žalobci znemožněno, by uplatňoval a vykonával práva ze smlouvy z roku 1852. Za tohoto stavu věci nelze žalobcům přiznati soukromoprávní právo a to ani primerní smluvní právo ani jako náhradu nebo interese za nesplnění smluvních povinností, — na jehož podkladě by mohl žádati, aby mu byla dodávána b ř e z o v s k á voda za roční poplatek 36 Kč 50 h. K vývodům dovolacím se podotýká, že jde tu o pouhou n e m o ž n o s t výkonu práv žalobcových, nikoli však o jich vyvlastnění nebo konfiskaci. Nadbytečně uvažuje odvolací soud, zda žalobce má možnost bráti mimo pitnou vodu také vodu užitkovou z pisáreckého vodovodu a netřeba se též obíratí dovolacími vývody, odpovídajícími na tuto úvahu, že prý pisárecký vodovod nyní dodává vodu jen do dvou hlavních tříd (průmyslové čtvrti) v novém potrubí, kdežto starého potrubí bylo použito pro březovskou vodu. Ježto dodávání vody březovské a vybírání dávky dle tak zvaných »pravidel o vybírání vodného v zemském hlavně městě Brně«, nemá, jak již dovozeno, nic společného se smlouvou z roku 1852 a s poměry z doby před rokem 1912, nemůže býti také ani řeči o vydržení práva odbíratí březovskou vodu za podmínek smlouvy z roku 1852 a jest také pro tento spor nezávažným obsah smlouvy s Tomášem D-em, jakož i obsah výnosů žalované obce ze dne 4. ledna 1893 a ze dne 17., pokud se týče 22. ledna 1903, nehledíc ani k tomu, že těmito výnosy stala se nová úprava poplatků za pisáreckou vodu se strany obce výslovně s výhradou, že se tím nepředbíhá otázce, zda žalovaná obec jest smlouvou z roku 1852 vázána dodávati pisáreckou vodu. Naopak vzhledem k těmto výhradám jest též pro nynější stav věci nezávažno, že se snad žalovaná obec od zavedení březovské vody až do roku 1920 spokojovala od majitelů domů, majících takové smlouvy jako žalobce, s úplatou nižší než jakou vybírala od ostatních odběratelů vody. Netřeba se ani obíratí

otázkou, zda bylo by tu použití zásady, obsažené v §§ 936, 1389 a 1447 obč. zák. (t. zv. *clausulae rebus sic stantibus*) a také jest patrné, že nejde tu ani o valorisaci předválečných práv a závazků.

Čís. 7566.

Předpisy §§ 285 a 286 ex. ř. platí i pro činžovní pohledávky zajištěné zákonným zástavním právem podle § 1101 obč. zák.

(Rozh. ze dne 1. prosince 1927, R I 958/27.)

Rozvrhuje nejvyšší podání za exekučně prodané movitosti přikázal soud první stolice vymáhajícímu věřiteli Ferdinandu M-ovi pohledávku z dlužné činže pouze v přihlášeném pořadí, takže značná část její vyšla na prázdno. Rekursní soud vyhověl rekursu vymáhajícího věřitele Ferdinanda M-a potud, že mu přikázal činžovní pohledávku v pořadí výsadním. Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Stěžovateli sluší přisvědčiti, že i pro činžovní pohledávky, pro něž pronajímatel nabyt podle § 1101 obč. zák. na vnesených předmětech zákonného práva zástavního, platí předpisy §§ 285 a 286 ex. ř., podle nichž věřitelé musí své nároky na jistinu, úrocích, nákladech a jiném příslušenství před rozvrhovým rokem nebo při něm ohlásiti a předložiti nejpozději při tomto roku listiny prokazující ohlášené nároky, leč by tyto listiny byly již u soudu, a jinak má se k jejich nárokům přihlídnouti při rozvrhu toliko potud, pokud pro ně exekuce dražbou byla povolena, a prodejové řízení nebylo potom opět zrušeno (§ 285 třetí odstavec ex. ř.) a podle nichž (§ 286 první odstavec ex. ř.) exekuční soud, rozvrhuje výtěžek postupovati musí obdobně podle §§ 212 až 214, 229, 231 až 234 a 236 ex. ř.). V tomto případě byl vymáhající věřitel Ferdinand M. k rozvrhovému roku obeslán, účastnil se ho a při něm také podle protokolu přihlásil svou pohledávku, nikoli však jako činžovní pohledávku a také ji nepřihlásil v zákonitém pořadí. Je- nom takto přihlášená pohledávka stala se předmětem soudního projednávání při rozvrhovém roku, při čemž je zvláště závažno, že podle § 214 ex. ř. rozvrhové usnesení jest učiniti podle toho, co bylo výsledkem jednání na základě ohlášek, spisů dražebního řízení — a že, pokud v určitém případě oprávněné osoby tím dotčené se shodly, má se rozvrh státi podle této dohody. Ostatně ani podle exekučních spisů není zjevno, že Ferdinandem M-em vymáhaná pohledávka byla pohledávkou činžovní. Nebyl tedy rekursní soud oprávněn, aby přihlížel při rozhodování k okolnostem Ferdinandem M-em teprve v jeho rekursu uplatňovaným, jež v rekursním řízení byly nepřipustnými novotami. Poněvadž rozvrh stal se v řízení prvního soudu podle ohlášky Ferdinanda M-a, byla mu správně pohledávka tato přiznána podle § 214 ex. ř. pouze v rámci jeho ohlášky.